

NATUUR EN KULTUUR

door

W. N. LINDEMAN.

In het Juni nummer van het Boschbouw tijdschrift is de heer C. R. van Vloten uitvoerig terug gekomen op mijn artikel „Wegenbeplanting in Nederland” (Mei nummer).

De heer van Vloten begint dan met een bedekte aantijging, door te zeggen: dat mijn artikel begint met „een *vage* schimpscheut *blijkbaar* bedoeld op de Nederlandsche landschaparchitecten”.

Man en paard noemt de heer van Vloten daarbij niet. Dit is niet volkomen correct. Het is mijn volkomen recht te wijzen op: „de goede faam der Hollandsche lanen” en „het gevaar van te veel naar het buitenlandsche voorbeeld te kijken”. Ik stelde daarbij niet het buitenlandsche voorbeeld op den voorgrond, maar deed het tegendeel door op het specifiek Hollandsche karakter te wijzen. Wat daar nu voor eigenaardigs aan is voor iemand die beweert „met het buitenland in zijn maag te zitten”, is mij een raadsel.

Voorts meent de heer van Vloten, dat ik „minder gracieus dan een eekhoorn van den hak op den tak spring”. Ook dit is op zijn minst eigenaardig te hooren van iemand, die in één artikel over havikken en eekhoorns beginnend via een uiteengerafelde beschouwing over een ander artikel eindigt met een zeer *individueele* beschouwing over Nederlandsche levenskunst.

Doch ter zake!

Inderdaad verschild ik principiëel met menig collega over het begrip „landschaparchitectuur”, doch hierover in een later artikel.

Dat ik het Boschbouw-tijdschrift niet het aangewezen orgaan vind om allerlei andere onderwerpen van aesthetischen aard enz. te behandelen, is logisch en voorzichtigheidshalve gewenscht. Eenmaal over streekplannen aan het debatteeren geraakt, komt men allicht op politiek terrein, hetgeen o.m. blijkt uit de angst des heeren van Vloten c.s., dat men op eigen terrein geen 100% baas meer is. Het is nu eenmaal zoo: andere tijden andere zeden en daar kunnen wij individueel weinig aan veranderen. De heer van Vloten maakt er zich bezorgd over, dat ik van een bepaald gedeelte van de Veluwezoom schreef: hier is het gebied, waar de Natuur de Kultuur een halt toeroept”. Het zelfde doet de vereeniging tot behoud van Natuurmonumenten, het Geldersch Landschap

en ook Staatsboschbeheer en waarschijnlijk leeft ieder groot grondbezitter in de hoop het zelfde tot stand te kunnen brengen, door zijn bezit ongeschonden in stand te kunnen houden.

Boven aan pag. 291 doet de heer van Vloten het voorkomen, ook al weer met het voorbehoud van „blijkbaar”, dat ik mij ergens over opwindt. Ook deze aantijging is onjuist. Alleen onrecht zou mij kunnen ergeren.

Ook ontgaat mij de logica uit het betoog des heeren van Vloten, over hetgeen in de passus onderaan pag. 291 vermeld staat, betreffende: „de relatieve waarde der goederen” enz. „Dat er gronden zijn, waar vroeger konijnen liepen en thans koeien grazen is ook mij bekend. Wil men echter deze gronden buiten een uitbreidingsplan houden, dan zal volgens mijne opvatting de billijkheid medebrengen, dat lusten en lasten naar de waarde der productie-capaciteit van den bodem vereffend worden. Dit kan slechts stubuleerend werken ten aanzien van het er uit halen, wat er uit te halen is. Wil men terwille van het algemeen belang het in bouwexploitatie brengen voorkomen, dan speelt het feit of er nu konijnen of koeien loopen betrekkelijk een ondergeschikte rol. Er zijn dan talrijke andere factoren, die den doorslag geven. De goede wil van beide partijen is dan hoofdzaak.

Er zijn gelukkig nog streken in Nederland en vooral in het Nedersaksisch gebied, waar het anti-bebouwingsmotief uit hoofde van het algemeen belang prevaleert. Zelfs zijn er streken, vooral in het Veluwezoomgebied waar men maatregelen van regressieven aard ten dezen zou wenschen. Landelijke ongerepte tafereelen zijn, vooral, indien zij een bepaalde geologische karakteristiek toonen, van grooter schoonheid dan bepaalde bouwwerken, welke doorgaans een modieus karakter dragen! Ten slotte het betoog van den heer van Vloten over „de vitamineloze kinderen”.

De oude Wolfhezerweg, de Italiaansche weg, de oude Oosterbeeksche weg op Hoog Doorwerth en last not least de Holleweg te Wageningen, waarover destijds geheel intellectueel Wageningen in rep en roer was, zijn voorbeelden van vitamineloosheid, die naar ik meen niemand zou willen missen. Vooral aan den bebouwd Wolfhezerweg verbergen deze kromme eiken, welke visioenen oproepen uit Wodan's tijd, menig modieus tuintje en huisje, dat in schrille tegenstelling staat tot deze natuurelementen en die de heer van Vloten in zijn fantasie tot een weerspiegeling van Nederlandsche levenskunst ziet verheven. Wij leven thans in een periode van woning schaarschte, men moet er echter niet aandenken, hoe deze voorbeelden van levenskunst (modieuse kultuurverschijnselen) er uit zien als deze huizen eens langeren tijd onbewoond geraken, zoo als vroeger wel gebeurde en ook wel weer eens te verwachten is. Vooral geen uitzichten op open kappen!

Ook gaat de heer van Vloten te keer tegen hoog opgesnoeide boomen. Volkomen juist. De uitzondering op den regel is hier het wereldvermaarde schilderij van Hobbema in bezit van de Nationaal Gallery te Londen, voorstellende: „het laantje te Middelharnis”.

De eene maal bevestigen uitzonderingen den regel in het landschap, een andermaal zal de regel een uitzondering moeten blijven.

Alle handeling in het landschap dient overwegend op het toekomstbelang te zijn gegrondvest. Dit geschiedt het beste op economische basis. Het is gemakkelijker van uit de economie naar de schoonheid te werken, dan het schoone te doen preveleeren boven de economie. Een landschap, dat volkomen op schoonheid is ingericht draagt in zich de kiem van het verderf, omdat het niet in stand is te houden. In het omgekeerde geval zal de tendenz naar het schoone, naar het natuurverbondene, geprikkeld blijven. Het natuurlijk evenwicht vinden wij in het boerenland, mits wij dit boerenland zien in zijn oorspronkelijke natuurverbondenheid. Tacitus memoreerde in zijn Germania, dat de bewoners zich elk voor zich vestigden, waar het hun aangenaam was, bij een bron, een veld of bosch. Het schoonste tafereel is de mensch arbeidend te midden der natuur. In onze moderne samenleving hebben wij er voor te waken, dat degenen die niet aan dezen arbeid deelgenoot zijn, die het voorrecht hebben dit tafereel te mogen aanschouwen, de een voor den ander en elk voor zich, dit tafereel niet door modieuze schoonheidsgrillen bederven.

De heer Van Vloten toont neiging om ieder, die niet zijn inzicht deelt als would-be adviseurs te stempelen (pag. 291).

Het wil ons voorkomen, dat werkelijke levenskunst begint bij de zelftucht en zelfbeperving, ook in de neiging om „in ons goede gevarieerde land te komen tot een levende karakteristieke landschapskunst, een weerspiegeling van Nederlandsche levenskunst”.

Het beeld, dat mijn geachte opponent schiep van het eekhoortje, dat zich gemakkelijk bloot geeft (pag. 288) moet geen aanleiding geven tot reciprociteit, want altijd staat de havik op de loer het diertje achter op den kop te slaan!

(Het debat over dit onderwerp wordt hiermede gesloten.
Red.).